

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdasági s társadalmi lap.

A BALKÖZÉPPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési feltételek: helyben házköz hordva vagy vidékre postán küldve. Egész évre 10 frt. Félévre 5 frt. Negyedévre 2 frt 50 kr. Egy hónapra 1 frt.

Hirdetési díj: öt hasábos petitor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű s több ízben megjelenő hirdeményeknél leengedés történik.

DEBRECZENI SZÍNHÁZ.

III. Bérlet 1. szám. Vasárnap, nov. 22-én: adatik:

PARLAGI JÁNCSI.

Népszínmű 3 felvonásban, népdalokkal. Ujjonnan magyar színré alkalmazta Szentpéteri Zsigmond. (Rendező: Együd.)

Table with 2 columns: SZEMÉLYZETE and names/roles. Includes Szabó Bandi, Dózsa, Török, Földesi Lenke, Zöldiné, Mustó, Körösi, Tóthné, Horváthné, Horváth V. Sándori, Boránd, Lenkei, Barta, Borbélyi, Chován, Szathmári J. Domokos, Marosi, Hegedűs, Korhelyek, Vendégek, Történik Pesten.

Kezdete 7 óra, vége 9 után.

Czina Gergely uram hajdánban a harminczas években, nevezetes egyéniség volt Debreczenben. A keresetalyigás hivatali jövedelmével kereste meg istenfélő családja életét. Bejáratos volt a belső emberekhez s módos magatartásával és talpraesett ötleteivel elvégre annyira vitte, hogy mint konvencziós talpigás, a kollegyum állandó szolgálatára is érdemesítették. El is bizta magát: mintha most is látnám mily hegyesen mereszkedett az öreg szürke tetejében. mikor egy-egy, a nemes ifjuság vaspléh kályhájának kikapasztására szánt sárgaföld teherrel a posteriori curiára bedöcögött; s fuvarja leborítása után, mint a ki dolgát jól végezte, a Hanula csárdájából kikaparancsolt jóféle sexta-kertiből, a nyeregben amugy huszárosan nagyokat kortyantott. A volt a Czina uram megölelő be-tüje, hogy soha sem vette magának azt a fáradságot, hogy egy kis számításat tegyen. Rögeszmévé vált nála, hogy minden fuvar után dukál az itóka s mikor a szübhőlyagban fogvatkozásnak indult sustások a napi kiadásra fedezetet nem nyújtottak, a szürke abrakját bánta meg; mely aztán apródonkint sóványodni kezdett, s a darabos-utca laguna-szerű habarekjában féltelherrel is alig-alig bírt vándorolni. A répaszeren gyakran figyelmeztették a lelkes beszédért köztisztelnetnek örvendő Phäotont, hogy az igaz ló chségét előbb utóbb a gazda is megkoplálja; de Czina uram

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

A MEGCSALOTT NŐ BOSZUJA.

Amerikai regény. (Folytatás.) XIII. A való. — Ö megszöktette kegyedet, — miként? azt én legjobban tudja, és a menyegzői játék Bosztonban folyt le. Miss Bourdon, a férfi Maggs egy szinész volt, és nem lelkes, egy iszákos, kit kevés pénzrel testétől lelkesítő meg lehet venni. Norina hasonlít a zöld mezőli, a honnan származik, ezek voltak Thorndyke szavai, — oly ártatlan, mint a mezei lilyom. Ö nem fogja osmerni soha a különbséget, mert azon fajhoz tartozik, ki a külsőbeesésig szeret és az elválsáson örülként jég; — de ki fog a pusztá szóra halgatni, jeggyűrű nélkül? Ime itt van jeggyűrűje, és ezzel legyen vége a dolognak. Így kapta ön a jeggyűrűt, és így minden engedély és tanuk nélkül, egy részeg szinész által, noul adatott e gazemberhez, kinek csinos arca végett ön elhagyta otthonát, rokonait, és feláldozta a legjobb, a legbecsületesebb férfi szerelmét és becsületét, egy oly férfit, mint Gilbert Richárd. Kezét még jobban szívére szorítja, mintha kimondhatlan kínok dúlnának kebelében.

könnyű vérel csak a mondó volt, hogy ha kétfélle nem telik, hát inkább csak a turcsi koplaljon mint ő; az jobban bírja. Birta is amig bírta; mig egyszer egy lucskos keddi napon, a burgundia sártengerében, kétszáz fej káposztát cserbehagyva, árva fejét örök nyugalomra nem hajtotta; mikor aztán vézna teste a macsi tanyákra, bőre Sámsonba, nekibusult gazdája pedig favágó képében a guti vágástérre került. — Ilyen szomorú vége lett a könnyelmű gazdálkodásnak. Valahányszor a pénzügyi bizottság keserves töprengésének szomorú és elszomorító leírását olvasom, mindig a Czina Gergely uram tanulságos története jut eszembe akaratlanul is. Innen is elcsipegetnek egy pár garast, onnan is, hogy ha ezen állérezésből kikérülnek a milliók; nem gondolva arra, hogy helylyel-közzel az a garas esik áldozatul, melynek elvonása a mozgató erőt állítja el; s mig a nyeregben mereszkedő nagyságok le nem tudnak mondani a megszokott áldomásról, addig világra bocsátva a fogalmazókat, segédfogalmazókat s mindazon ifju munkaeerőt, melynek volt köszönhető eddig is a csikorgó gépezet döcögése, oda viszik a dolgot, hogy nem csak a kutyuba rekedést siettetik, hanem a jövő nemzedék munkaerejének is vétét veszik.

Nincs magaszosabb feladat, mint a közügyek intézésének élén állni, de csak akkor, ha átvagyunk hatva a feladat fontosságától; s a közérdek előmozdítására szükséges nagy munka közben elég lelki erőknek van a prima personát teljesen háttérbe szoritani. Akár kapzsóság, akár gyávaság, vagy tehetetlenség billenti a mérleget az egyéni érdek oldalára: az eredmény nem lehet más, mint a jelen és utókor átká; különösen ha oly helyzetben konrtárodik a feladatának megfelelni nem képes vézmaság, midőn minden percrnyi késedelem a társadalom évtizedekre kiható érdekeit fenyegeti végveszedellel.

A kinek talpa alatt súlydevez a láb, ne vesztse el lélekéberségét s szedje össze minden lelki erejét, hogy szilárd talajra juthasson; mert a ki eszevesztetten vergődik, annak elmerülése bizonyos. Ki hallott valaha olyat, hogy egy hatvan millió deficzittel meglátogatott állam azzal akarja háztartásában az egyensúlyt helyreállítani, hogy a napdíjasokat, fogalmazókat, segédfogalmazókat s a valódi munkaerőt bocsátva szélnek, száz meg száz család nyomorával tetézzé a közínséget; s a már is türehtelenné vált közterhek fokozva végtelenségig, a nemzet életérjét támadja meg; a nélkül, hogy a közragyonon élődtt herék lakmározásának korlátozására, vagy a nyomor idejében nélkülözhető vagy csökkenthető költelezés apasztására törekedni, vagy új

kereseti forrásokat nyitni s követeléseit a szomszédból is behajtani eszébe jutna. A szorultságba jött birtokos sem azon szokta kezdeni, hogy béresein adjon tul, vagy földjét szántatlanul, szőlőjét kapálatlanul hagyja, hanem a fényüzési kiadásokat halasztja jobb időkre; és mindenből, a min a beruházási tőke megconsokítása nélkül tuladhat, pénzt csinál; de magát a tőkét megtámadni óvakodik; mert a ki a pillanatnyi bajból a tönkrejutás utjának egyenletével igyekszik kivergődni, annak elpusztulása csak rövid idő kérdése. Amely állam használatba munka erejének elpusztításával szellemi, az adózók erejének végkiméretésével pedig anyagi tőkétjét csonkítja meg: annak fenállása vagy legalább virágzó állapotra jutása válik kérdésessé.

A herék kímustrálásában, a vagyon célszerű és hü kezelésében s mérskelt, de a polgárok erejét ki nem merítő adóemeléssel egyidejűleg új jövedelmi források kutatásában lesz feltalálható azon kulcs, mely a szabadulás ajtaját kinyitandja. De hol vannak azok az argonauták, kik ezt az arany gyapjunál is becsesebb, s az aranykulcsnál is értékesebb kulcsot megszerezni képesek legyenek. Vajjon felfogják e taláni azon államférfiak, kik most is azon világraszóló terven török fejeket, hogy a Károlyváros-fiumei vasutat eladják egy francia társulatnak; hogy az aztán majd megint eladhassa annak a másik francia társulatnak, mely a déli pályá birtokában van; s így ennek a pályának egyeduralmát lehetővé tegyék azon pálya megszerzésével, melyet a magyar állam nagy áldozattal azért építettett, hogy a Triest felé gravitáló idegen társulat nyomása alól a hazai fogalmat megszabadítsa.

Bizony bizony azon az uton járunk, hogy idestova méltán zengedezhetjük ama bus dalt:

Multadban nincs öröm, jövődben nincs remény, Hanyatló szép hazám, miattad vérezem én!

Minisztertanács tartott tegnapelőtt d. e. 11 óra, a melyen többek közt Zichy József tett jelentést legutóbbi bécsi utja eredményéről 12 óra, a miniszterek mind a királyhoz mentek, a hol az uralkodó előkelte alatt másfélóra tanácskozás volt. Mint az „Ellenőr“ értesül, a kormány ő felségének a román metropolita választásáról, továbbá a szerb egyházi ügyekről s végre a belügy- s a pénzügyminiszterek által benyújtandó törvényjavaslatokról tett jelentést.

A pénzügyi bizottság, mint a „P. N.“ írja, már igen előrelátt munkálataiban. Számos törleszt valóstított; több reformszámot pendített meg; sikerrel és gyorsan dolgozik. A bizottság az összes budgetről szóló jelentését e hó végén bemutathatja a képviselőháznak.

Pestmegye évnegyedes bizottsági közgyűlése tegnapelőtt csak 12 óra felé nyílt meg, s néhány kevésbé fontos tárgy elintézésére.

sével 1 óra, a melytől kezdve a gyűlés elején a főispán jelentést tett arról, hogy a megye közönségének hódatlat királyné ő felsége névjapja alkalmából tolmácsolta a belügyminiszter előtt.

A vidéki hitelintézetek nagy számmal jelentkeznek a visszszámítási hitel igénybevételére, mely az első hazai pesti takarékpénztár és az osztrák nemzeti bank közt kötött egyezmény folytán rendelkezésükre áll. A P. L. szerint eddig már mintegy másfél millió frt erejéig történtek előjegyzések. A vidéki intézeteknek e napokban tartandó kongresszusán tárgyalni fogják a kérdésnek mily módon történt elintézését s hir szerint vannak elégedettek, kik rekriminációkra készülnek. Ez azonban aligha segítve valamit; a mai súlyos viszonyok közt örülnök kell, hogy az e. h. pesti takarékpénztár hazafias közbelépése által sikerült módot nyernők a megélhetésre.

Szent úgynökség. Az „Ellenőr“ megbízható kezebből egy felhívást vesz, melyben Apponyi György gróf a vallás-finanzialis humbug egy újabb nemével lép fel s katolikus elemi biztosításra kívánja összetoborzani „hit- és ügybarátait“ a „szent ügy“ érdekében. A felszólítás tartama a következő: „Alóított egy vállalatot hívott életbe, melynek célja a katolika egyház érdekeinek támogatására anyagi eszközöket szerezni, még pedig anélkül, hogy az egyesek áldozatkészsége vétenék igénybe. Jelen sorok által van szerencsém igen tisztelt hit- és ügybarátimnak Kossmann Gyözö urat, mint bizalmi férfit ajánlani, aki egyszersmind a vállalat ügyvezetését átvette.

Ami magát a vállalatot illeti, az egyszerűen következőből áll: Mint tudva van, a különböző biztosítási társulatok saját úgynökök közvetítésével által szokták üzleteiket végbevenni, kik nagyobb helységekbe felállítva, fíradozásuk fejében bizonyos megállapított részeségeket, úgynevezett jutalékok (provision) huznak. Vállalatom célja már most: biztosítási megrendelések kereszttulvéletét Kossmann Gyözö ur közbenjárásával eszközölni, s az ily üzletekből folyó jutalékokat a fenidézett célokra fordítani, a mi saját ellenőrzésem mellett fog történni.

Mennyire képes e vállalat a jó ügyet előmozdítani, már csak abból is kiteszik, hogy mint sajnos tudatik, eddig a katolikus erdek többnyire a szükséges pénzbeli eszközök hiánya miatt szenvedett legtöbb kárt.

Alóított Kossmann Gyözö ur már a legjobb hiteli s legmegbizhatóbb társulatokkal lépett összeköttetésbe: jelenben: 1. az 1-3-5 magyar általános biztosító társulattal Budapestben, 2. pesti biztosító intézettel Budapestben, 3. általános biztosító társulattal (Assicurazione generale) Triestben és 4. „Centrale“ általános biztosító társulattal Bécsben, illetőleg ezeknek vezérigynökségével Pozsonyban.

Mind ezek után alóítottnak sürgős kérelme oda megy, hogy mindazok, kik a biztosításnak bármily módját igénybe veszik, a kivitellel Kossmann Gyözö urat megbizni sziveskedjenek, a ki egyuttal köteles a felek kívánságára az illető bizt. társulatok meghatalmazását előmutatni.

Gróf Apponyi György, s. k.

Ebben az egész komédiában mi a magunk részéről csak egyet látunk igen sajátságosnak; azt, hogy az áhítatos gróf lelkiudve közközletésével egy eretnek protestánsnál lett ily szoros összeköttetésre, mert mi ezen Kossmann úrról, ki 1872-ben a „Tiszabank“ hivatalnok volt Pozsonyban, biztosan tudjuk, hogy ágostai hitvallásu porosz, ha ugyan azóta, hogy e szent hivatalra szert tehessen, Apponyi gróf által meg nem hagyta magát téríteni. — Ez az ur a „Tiszabanktól“ 4 havi alkalmazás

után bizonyos visszaélések folytán lett elbocsátva.

A debreczeni gazdasági tanintézet

és a többi iskolák leendő épületeire készített tervezlatokat volt alkalmunk megismerlelteni. Valóban örömtől és büszkeségtől dohog az ember kebele, ha rá gondol, mennyit fog emelkedni városunk az által, hogy annyi tudományos intézetnek emel csarnokát nagy költséggel és fáradsággal. Egy valóságos telepe lesz itt a tudományoknak a mai fentálló főiskolával együtt, melyet nem látunk többet a hazában. Méltó lesz ez Debreczenhez, igazán méltó e nagy magyar városhoz, mely már az elhunyt századok homályában elkezdte tudományosságának faklyájával bevilágítani a magyar alföldet. De lelkesítse is e város polgárait a magasasozs cél, és ne rettenjenek vissza azon, nagyobb szerű ugyan, de szilárd akaratral ki- eszközölhető és elviselehető áldozatoktól, melyeket hozni kell ezen valódi templomok létesítése kedvéért: a tudomány, városunk jobbléte és a haza oltárára is.

Az eddigi vázlatok szerint az épület főhomlokzata párhuzamosan fut az élkékkert oldalával, a Némethy Lajos lelkész ur által lakott ház északi szegletétől, egész a fűvészker kapujáig 82 méter hosszúságban; tehát a fent- álló főiskola főhomlokzatánál körülbelöl 4 méterrel hosszabb.

Ezen egész főhomlokzat 3 kúrgással végig kétemeletesen tervezett. Az épületek két oldalárányra nyulik be mindenek egy emelettel, — egyik a fűvészkerbe szintén homlokzattal, a másik, vele átellenben.

Az épület főhomlokzatának legnagyobb részét a 8 osztályú reáliskola foglalná el; a fűvészker egész oldalárányát és az utcai szegletet is a gazdasági tanintézet, tekintettel azonban arra, hogy az intézetnek megannyobb- itása esetén az oldalárány is kétemeletes emel- hető legyen. Az épület déli szárnyának föld- szintjeire tervezettek a kereskedelmi iskola, kö- rülbelöl 8 teremmel. Ugyancsak e szárny első emeletén foglal helyet a ref. egyház diszes, tágas és magas gyülesterme könnyen hozzá férhető előcsarnokkal és lépcsőházzal. Ez lesz azon helyiség, hol már előre is vágnak hal- gathatni azon felolvasásokat, melyeket a közel- ben levő tudományos intézetek emberei, a vá- rosi értelmiségének gyönyörködésére fognak tartani.

Ezenkívül az egyházi púntár és adószedő hivatal is célszerű helyiséget nyerne. Az egész épületnek 3 egészen elkülöní- tett udvara van a három tanintézet számára, melyek az épületben is teljesen el vannak egy- mástól különítve, úgy hogy nem is érintkez- hetnek.

Az előleges költségvetések most készül- nek s úgy hallottuk, hogy a második százezer- nek csak a végfelele lehet megállapodás. Úgy tudjuk, hogy az építkezés még a tavasszal elkezdik, reménylünk is, hogy a köz- gyűlés nem vet a jószándékra keresztet.

A Migazzi-ügyhöz.

A „Pester Journal“-ban Spitz Ignác, az utolsó időben gyakran emlegetett bars megyei kereskedő, akit Kaldrovics szolgab. a hirhét léczkamarába záratott, és a ki e miatt a királynál panaszt emel, hajmerezott dolgokat ír, a nevezett szolgabíró urnak igazságszolgáltatá- sáról, sőt egy pozitív ádattal megzafolja azon állítást is, mintha a léczkamara alkalmazása most már be volna szüntetve. A szolgabíró, mondja Spitz, mintegy sportnak veszi a lécz- kamara alkalmazását, és olyan emberrel, a ki kegyelből kiesett, négy napon egymásután naponként hat órán át érezteti a kínzó láda iszonyait. A delinqvensnek — egészen a szolgabíró akarata szerint — meztelenül, álló vagy

rinának? Hol volt mr. Lörincz? Rosz híreket kapott-e tőle? és a kis Liszton fájdalommal érzésével felelt, hogy csakugyan kolletemen hírek érkeztek, azonban ne ostromolják ott kérdésekkel. Talán mégis kísérletet kellene tenniük, hogy a szegény szenvedő gyermekek megvigasztalják. Ö mindent hajlandó megfizetni, a mit csak követelnek, s ha majd Norina az utazást megírja, elfogja innen magával vinni.

Most Liszton ott ül a kis társalgó szobában, fejt kezeire támasztva bánatjeljesen mereng ki az ablakon. Egyedül van — csakely tűz sustergett, lobogott a kandallóban. Az idő- sebb miss Waddie a Chelseai iskolából még nem tért vissza, a fiatalabb Waddie a „Kettős fog titkai“ című regényének egyik fejezetével foglalkozik, és a belső szobában, melybe Liszton szomorúan tekint, egy a legnagyobb kété- ségbeeséssel küzdő lény fekszik.

Mily hosszú ez az éj — mily hosszú! mondá Mr. Liszton magában, oh ég, mily hosszú! Meghal-e ő is, mint meghalt West Lucia, mialatt ő él, nosz, kéjeleg és boldog? Nem, istenemre mondom, ez egyszer magam ránt le hamis ábrázatáról az álarcot, ha azt Norina tenni nem akarja. Ö ösmerje fel bennem azt, a mi valóban vagyok, halálos ellenséget; és Darcy Hugh, Holmes Helen hallják meg West Lucia és Bourdon Norina történetét. Miként fogja akkor magát érezni, büszke Lörincz?

(Folyt. köv.)

mindarra, — mi körülötte hallatszik: a szél sívítása, a partokhoz szűnet nélkül ver- gödő hullámok zajgása, a fagyos esőcseppeknek az ablakhoz csapódása. Úgy nyuszik ott, a mint oda helyezték, meredten, testben lé- lekben megtörve.

Az előző estén, kissé későbbben mint most, a két miss Waddie hangos kiáltással ug- rottak fel ülőhelyeikből, midőn mr. Liszton a létszólóg holt Norinával karjain belépett. Mi- dön azonban ágyba fektették, s a szokásos sze- reket alkalmazták, fénytelen szeméi megnyil- tak s ő egy szokatlan sohajtással ismét életre tért.

Egy pillanatig, a két nővérek megszo- morodott arcába tekintet, aztán emlékezőte- hetsége visszatért, ő nem a Lörincz neje, ő megcsalta, megvetette őt; soha nem fog többé Thorndyke szeméi elé kerülni. Egy halk sohaj- tással fordította arcát a fal felé és nyugod- tan maradt.

Egy éj és egy nap mult el. Norina nem aludt, s alig mozdult azóta — s úgy fektött ott, mint egy kő. A gyertya egész éjen által égett, a nővérek az egész éjen keresztül hal- kán csoszogtak, ki és be, s mindig csak úgy találták, mozdulatlanul mint előbb.

Féle emmel és reszkette beszéltek hozzá, Norina nem igyelt réz — talán nem is hal- lotta őket. Ott fektött kinos gyötrelemben. Ö nem vala többé Lörincz neje, Lörincz örökre elhagyta őt. E két gondolat kínzá folyvást agyát, s nem engedte nyugodni.

Ismét egy nap mult el. És e napon elő- jött mr. Liszton — sápadt, aggodalomteljes arccal. A Waddie nővérek kérdésekkel ostrom- olták. Mi adta elő magát? Mit mondott No-

XIV. Mr. Liszton elbeszélése.

Kísérteties, szürke köd ereszkedett Chel- sea határára. A falusi lak barátságos szobájában fehér ágyon nyuszik Bourdon Norina, s az ablakon keresztül a távolba néz. A távolba merengnek szeméi — anélkül azonban hogy valamit látna. A fekete ragyogó szem min- denre nézve mi előtte létezik, vak — süket

